

ОБЛІК ВИДАТКІВ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

(науковий керівник к.е.н., проф. Суліменко Л.А.)

У статті досліджено питання щодо обліку видатків бюджетних установ: проведено аналіз економічної літератури щодо визначення поняття видатків бюджетних установ, бюджетної та економічної класифікації видатків. Розкрито склад поточних видатків бюджетних установ та порядок їх відображення на рахунках бухгалтерського обліку.

Ключові слова: бюджетні установи, видатки, бюджетна класифікація, економічна класифікація видатків.

Постановка проблеми. Бухгалтерський облік у бюджетних установах є системою контролю за наявністю та рухом бюджетних і позабюджетних коштів, котра будується на загальноприйнятих у міжнародній практиці принципах, виконує управлінську, контрольну й інформаційну функції, має певні особливості. Найбільш специфічними об'єктами в обліку установ є доходи, видатки і результати виконання кошторису. У загальній системі бухгалтерського обліку бюджетних установ саме облік доходів і видатків є найскладнішим і найвідповідальнішим.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Дослідженню актуальних питань обліку видатків бюджетних установ приділяють значну увагу вітчизняні вчені та практики Бутинець Ф. Ф., Германчук П. К., Лемішовський В. І., Мельник Т. Г. та інші. Методичні засади обліку видатків бюджетних установ регулюють законодавчі документи, НП(С)БО в державному секторі, а також методичні рекомендації, підготовлені Державним казначейством України та Міністерством фінансів України.

Метою статті є вивчення та обґрунтування теоретичних, методичних і організаційних положень щодо обліку видатків в бюджетних установах.

Викладення основного матеріалу. Для ефективного функціонування бюджетних установ, виконання покладених на них завдань та функцій, в процесі здійснення їх діяльності здійснюються видатки на утримання установ. Такі видатки є основою для визначення результатів виконання кошторису доходів та видатків та для їх аналізу, який дає можливість оцінювати внутрішній резерв установ, що в подальшому призводить до ефективного використання державних коштів.

Видатки бюджетних установ, які вони здійснюють в процесі надання нематеріальних послуг, за економічним змістом відрізняються від витрат господарських підприємств та організацій. Під видатками розуміють державні платежі, які не підлягають поверненню, тобто такі платежі, які не створюють і не компенсують фінансові вимоги.

Видатки — один з найважливіших показників фінансово-господарської діяльності бюджетних установ. Вони є основою для визначення результатів виконання кошторису доходів і видатків, його аналізу з метою виявлення резервів зниження видатків.

Існують різні тлумачення терміна «видатки». Так, В. Т. Александров наводить

таке визначення: видатки – один з найважливіших показників фінансово-господарської діяльності бюджетних установ. Вони є основою для визначення результатів виконання кошторису доходів і видатків, його аналізу з метою виявлення внутрішніх резервів [1].

О. О. Лондаренко зазначає, що видатки бюджетних установ є централізованими видатками, оскільки здійснюються за рахунок коштів відповідного бюджету. Вони є прямими цільовими витратами держави, що забезпечують її безперерйне функціонування і відображають економічні відносини, що пов'язані з розподілом і перерозподілом частини національного доходу, яка концентрується у бюджеті [6].

Р. Т. Дзюга зазначає, що під видатками розуміють державні платежі, які не підлягають поверненню, тобто не створюють і не компенсують фінансові вимоги і поділяються на відплатні (обмінюються на товари чи послуги) і невідплатні (односторонні). До видатків не належать платежі в рахунок погашення державного боргу (класифікація як фінансування). Витрати бюджетних установ включають фактичні витрати матеріальних, трудових і грошових ресурсів на утримання установи та її статутну господарську діяльність [4].

П. Й. Атамас під видатками (не ототожнювати із витратами) розуміє суму коштів, витрачених бюджетними установами в процесі господарської діяльності, в межах сум, установлених кошторисом [2].

На думку О. Г. Лищенкота А. І. Шпірної, видатки бюджетної установи – це витрати, які здійснює установа для свого утримання та виконання своїх функцій, у тому числі видатки за несплаченими рахунками кредиторів, за нарахованою і несплаченою заробітною платою та стипендіями тощо. Тобто під видатками розуміють державні платежі, які не підлягають поверненню [5].

Відповідно до Бюджетного кодексу України, видатки бюджету - кошти, спрямовані на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом. До видатків бюджету не належать: погашення боргу; надання кредитів з бюджету; розміщення бюджетних коштів на депозитах; придбання цінних паперів; повернення надміру сплачених до бюджету сум податків і зборів (обов'язкових платежів) та інших доходів бюджету, проведення їх бюджетного відшкодування [3].

Видатки мають досить складну структуру, а тому представлені у вигляді бюджетної класифікації [7].

Бюджетна класифікація – це перерахунок і науково обгрунтоване групування доходів і витрат бюджету, приведених у визначену систему. Вона забезпечує єдність аналітичного обліку в усіх ланках, спрощує як облік, так і складання звітності – в цьому її значення для бухгалтерського обліку.

Видатки, здійснювані за рахунок бюджетних коштів, називаються видатками загального фонду, а за рахунок позабюджетних коштів – видатками спеціального фонду. Обидва види видатків суворо плануються в кошторисі видатків, який є основним документом, що визначає загальний обсяг, цільове надходження, використання і поквартальний розподіл коштів установи.

Економічна класифікація видатків є складовою бюджетної класифікації і має не статті, а багаторівневі коди.

Економічна класифікація видатків бюджету призначена для чіткого розмежування видатків бюджетних установ та одержувачів бюджетних коштів за

економічними ознаками з детальним розподілом коштів за їх предметними ознаками (заробітна плата, нарахування, усі види господарської діяльності, виплати населенню, що іменуються як трансферти населенню, та інші категорії). Економічна класифікація видатків бюджету забезпечує єдиний підхід до всіх учасників бюджетного процесу з точки зору виконання бюджету.

Економічна класифікація відповідає класифікації доходів і складається з:

- поточних видатків, які пов'язані з оплатою товарів і послуг, субсидій і поточних трансфертів;

- капітальних видатків, пов'язаних з придбанням основного капіталу (придбанням предметів і обладнання терміном служби більше року, капітальне будівництво і капітальний ремонт), створенням державних запасів і резервів, придбанням землі і нематеріальних активів, капітальних трансфертів.

До складу поточних видатків бюджетної установи відносяться всі видатки, проведені установою в поточному році при виконанні функцій її основної діяльності [8]. Це насамперед основні захищені бюджетом статті: оплата праці, нарахування на заробітну плату, поточні трансферти населенню. Крім них, до складу поточних включено видатки на оплату комунальних послуг, на придбання предметів постачання і матеріалів, на відрядження. Під капітальними видатками розуміють платежі з метою придбання та поліпшення стану активів тривалого терміну експлуатації, землі, нематеріальних активів. В склад капітальних видатків включено також видатки на будівництво об'єктів соціально-культурного призначення, включаючи школи, лікувально-профілактичні заклади, а також видатки на капітальний ремонт житлового фонду, виробничих об'єктів, об'єктів соціально-культурного призначення, що перебувають на обліку бюджетних установ.

Для відображення видатків в обліку використовують балансові рахунки класу 8 «Видатки», що поділяється на відповідні субрахунки. За дебетом рахунків відображаються проведені видатки, за кредитом зменшення їх у разі відновлення та закриття в кінці року. Видатки загального фонду аналітично обліковуються у розрізі програм бюджетної установи та у розрізі кодів економічної класифікації видатків. Видатки спеціального фонду обліковуються більш детально у розрізі кодів економічної класифікації та у складі структурних підрозділів, що надають послуги чи видів доходів.

Висновки. Видатки – це один із основних напрямів бухгалтерського обліку бюджетних установ, що характеризує кінцевий результат діяльності – виконання кошторису доходів та видатків. Постійний контроль за відображенням видатків в обліку бюджетної установи сприяє якісному, цільовому виконанню кошторису доходів та видатків установи, ефективному використанню бюджетних коштів загального та спеціального фонду.

Список використаної літератури:

1. Александров В. Т. Планування, облік, звітність, контроль у бюджетних установах : навч. посіб. / В. Т. Александров. – К. : АВТ, 2004. – 387 с.
2. Атамас П. Й. Основи обліку в бюджетних організаціях : навч. посіб. / П. Й. Атамас. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 284 с.
3. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс] / Законодавство України. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Джога Р. Т. Бухгалтерський облік в бюджетних установах : навч. посіб. / Р.

Т. Джога. –К. : КНЕУ, 2001. – 250 с.

5. Лищенко О. Г. Вдосконалення обліку видатків загального і спеціального фондів бюджетних установ / О. Г. Лищенко, А. І. Шпірна. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://vestnikdnu.com.ua/archive/201372/lischenko.html_shpirna.html

6. Лондаренко О. О. Економічна природа видатків та її вплив на обліково-аналітичні аспекти бюджетних установ / О. О. Лондаренко // Економіка. Фінанси. Право. – 2010. – № 9. – С. 15–19.

7. Про бюджетну класифікацію: наказ Міністерства фінансів України від 14.01.2011 № 11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1023.2794.0>.

8. Про затвердження Інструкції щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету, наказ Міністерства фінансів України № 333 від 12 берез. 2012 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0079-09>.

References.

1. Alexandrov, V. T. (2004). *Planuvannia, oblik, zvitnist', kontrol' u biudzhetykhustanovakh*[Planning, accounting, reporting, control of budgetary institutions]. Kiev, ABT, 387 p.

2. Atamas, P. J. (2003). *Osnovyobliku v biudzhetykhorhanizatsiiakh*[Basis of accounting in budgetary organizations], Kiev,Center textbooks, 284 p.

3. *BiudzhetykodeksUkrainy* [Budget Code of Ukraine]. Available at:<http://zakon.rada.gov.ua>(Accessed 15 October 2016).

4. Dzhoha, R. T. (2001). *Bukhhalters'kyjoblik v biudzhetykhustanovakh* [Accounting in budgetary institutions], Kiev, KNEU, 250 p.

5. Lyschenko, A. G., Shpirna, A. I. *Vdoskonalenniaoblikovydatkivzahal'noho I spetsial'nohofondivbiudzhetykhustanov* [Improving cost accounting general and special funds budget institutions]. Available at:http://vestnikdnu.com.ua/archive/201372/lischenko.html_shpirna.html. (Accessed 15 October 2016).

6. Londarenko, A. A. (2010). *Ekonomichnapryrodavydatkiv ta ii vplyvnaoblikovo-analitychniaspektybiudzhetykhustanov* [The economic nature of spending and its impact on accounting and analytical aspects of budgetary institutions]. *Ekonomika. Finansy. Pravo.*[Economy. Finances. Right.], no. 9, pp. 15-19.

7. Ministry of Finance of Ukraine (2011). “Order «On Budget Classification»”, available at: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1023.2794.0>. (Accessed 15 October 2016).

8. Ministry of Finance of Ukraine (2012). “Order «On approval of the Regulations on the use of economic classification of expenditures»”, available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0079-09>. (Accessed 15 October 2016).

ОРЛОВА Олена Вікторівна – магістр Житомирського національного агроекологічного університету, спеціальність «Облік і оподаткування».

Наукові інтереси: - облік видатків бюджетних установ